

Geschäftsemes sinas.

Rīgas superintendentis A. Jentschs pagabju-
ſchā fwehtdeenā tika ceļētis fawā jaunajā amata.
Gewefhana ſchoreis uſ generalkonsistorijas no-
fazijumu notika Doma baſnizā; ſenak to iſda-
rija Pehtera baſnizā. Uſ wezakā birgermeiſterā
uſaizinajumu konsistorijas notars nolasīja Wis-
augstāko eezehlumu, pebz tam wezakais birger-
meiſters garakā runā iſſkaidroja superintendenta
uſdewumus un zihnius, tam apkahrdams jauna
amata ſibmi, ſelta krustu. — Rīgas konsisto-
rijas eezirkna garidsneku wahrdā runaja Pin-
kenelu mahzitājs Hartmanis, pebz tam Widsemes
generalsuperintendentis Girgenſohns un pehdigi
jaunais Rīgas superintendents.

Rīgas Latweeschu beedribas preefschnieks R.
Kalmīna lgs, 15. novembri ūzweizinadams muhsu
kreetno tauteeti R. Waldemaru us ðsimſchanas
deenu, ūnoja winam, ka beedribas runas-wihru
sapulze, eewehrojot wina 25 gadu publinus un
dischanus panahkumus Latweeschu rakstniezibas
un Rēewijas juhnuuzibas laukā, weenbalsigi no-
spredusi, par veeminu us nahloscheem laikem
islahrt wina bilsdi beedribas leelajā sahle.

(B. B.)

Peeteikschanahs us peedalischanos pee amat-
neezibas-issahdes ir bijusi, là „Rig. Btg.“ ral-
sta, isgabjušča mehnescha pehdejās deenās til
dihwa, la issahdes komitejai jadoma us wiespu-
figu ruhmes paplaschinachanu. Ihvaschi no
Gelsch-Kreewijas apsolita stipra peedalischanahs;
bet ari vaschi Baltijas eemichtneeki, las lihds
schim ariveen wehl pakuhtri rahdijahs, fahlužchi
pehdejā laikā deesgan eewehrojamī peeteiktees.
No Leepajas, Kuldigas, Pehrnawas, Wilandas
un Tehrpatas jaw laba teesa issahdijumu pee-
teista un daschi droſchi wehl gaidami. No Re-
weles gan naw dauds peeteikts, bet isdaritee pee-
teikumi to teefu swarigaki, tāpat ari Zelgawas
ruhpneebiba negrib truhlt pee schahs meerigahs
zihnischanahs. Turpreti Walmeera, Zehfis un
Walka wehl nela naw peeteikusches. — Bet
tad nu komitejai drihs ween galigi ja-isspreesch,
zik ruhmes preeskch schahs issahdes wajadsehs,
tad gan jawehlahs, la wiſi tee ruhpneeki, las
nodomajuschi pee issahdes peedalitees, bet wehl
naw peeteikusches, nekawetos to jo drihs laikā
isdatit. — Issahdes-komiteja usflata tilai tad
peeteikschanas par galigi un pilnigi isdaritu, tad
issahditaji jaw eemakfajuschi nolikto ruhmes-
naudu par issahdamahm leekahm un isnehmuſchi
pret eemakfas kwihtu issahdes apmelleſchanas-
ſihni. Ihvaschi preeskch teem issahditajeem,
las wehl pehz 1. nowembra peeteikusches jeb
peeteiktees, komiteja isfludinajuſi, la eemakfa
isdarama 8 deenu laikā pehz peeteikschanahs.
Ja tad nu pehz lahda pasinojuma par nodo-
matu peedalischanos eemakfa netiltu schāi laikā
isdarita, tad komiteja buhlu peespeesta domat,
la apsolijums atnemits atpakał un tadehl ne-
waretu pee ruhmes apreklinachanas to wairš
eewehrot. Peeteikschanahs-termina pagorinachana
lihds 1. dezembram ir ta pehdejā un netiks wairš
atjaunota, kadehl tad teem, las wehl naw par
nodomato peedalischanos nolahdas ſinas dewu-
ſchi, las ja-isdata wehl schini nowembra meh-
nesi, ja negrib palikt no fawni ifſtrahdajumu
issahdischanas ifſlehgiti. Lahdas pilſehtas, kur
ihvasches palibga-komitejas fastahdijusches, ifſ-
stahditaji war isdarit pee schahm ta peeteikſcha-
nos kā ari ruhmes-naudas eemakfaschanu.

Kristine Meesit. Par winas nahwi pilsehtä bij ispaudusvhahs wištralakahs wehſtis un ari jaw pahrgahjufchahs awisēs. „Rig. Ztga“ nu pa-

fneeds schabdas pamatigas finas: Kristine Meesit jaw daudseis ka deenastmeita bij deenejuje pee mekanika Fiznera; deht nepaklausibas un pretestibas atlaista, ta katru reisi luhgdamoss atkal tisa nemta atpakač, pee kam wina leezi-neelu flahtbuhfchanā alasči istekufe, ta winai nekas zits ne-atleekot so darit, ta nonahwetees. Bagahjuščà gada nowembra mehnesi pat, kad atkal tisa atlaista (par ko mahte winu bij fituse), wina bij mebginajuje lekt pilfchertas kanalā, bet no strahneela Brenneisena pee krasta tika attureta. 2. nowembri fch. g., 1/212 pušdeenā, starp Krištini un Kehlšchu gabala ſyka deht Fiznera kehki bij iszehlees strihds, ko Fiznera kundse iffchibra zaur to, ta fabahra abas meitas un uſdewa Krištini, ſakahrtot gułamas iſtabas, kas atrodahs weenas trepes augſtalu. — Kad Fizneru 14 gadus wezais dehls plst 12 un 15 minutēs pahrnabza no ſkolas un gahja zaur gułamo iſtabu, winsč Krištini ar putoscho muti atrada bes dſihwibas. Atſaultais polizijas ahrſts Dr. Lange apleezinaja, ta ir paſchnonahwiba zaur noschraugſchanos, un lihki lila nest uj ſelzijas lokalu. Kad nu 4 kalpotaji lihki nesa garam gar tuwumā eſofcho deenastneku patwersmi, tad weetas mellelaju deenastmeitu starpā, kuras tur atradahs, eſot iszehlusčahs walodas, ta Fizneru meita pagalam un ta winas weeta fadet walam. Weena no ſchahm meitahm, Malvine Dumpe, us to kad nogahja Fizneru dſihwokli, ſihlaki apjautafees, un atpakač atnahkuje, ſtabſtija ſinkahrigajahm beedrenehm: Fiznera kundse, pebz Krištines jautata, atbildejuje: „Kriſtine bij rupja, es winu nositu ar kaſtoli un padſinu, nu wina pagalam.“ — Schahs walodas fagroſitas finams ahtri ween iſplatahs deenastneku, nelaikes radu un zitu tunigu lauschu starpā, lamehr vehdigi ari nonabza waldbas auſſis, un nu notila otrreisiga iſmelleſchana no teefas un dakteru puſes. Zaur lihka ſelziju, ko isdarija medizinalinspektors Dr. Hefs, Dr. Halicki, Dr. Lange, Dr. Besobrasows un Dr. Belows, israhdiyahs, ta galwa un meeſa bij pawifam ne-aifkartas, ta ta noſiſchana newar buht bijufe, bet tilai noschraugſchana, kas isdarita zaur lalata ſawillſchanu ap kaſlu. Zaur iſmelleſchanu no teefas puſes, pee kam ari bija ſlaht kahds revidenta ſenatora lunga eerehdniſ, un leeziueku plafchas iſflanſchinaschanas wiſs israhdiyahs, ta nupat ſiaots, un wiſas iſpaustas walodas greeſchahs tikai uſ peemineto Malwini Dumpe. Melu walodu iſpan-deji tikkhot faulti pee atbildibas.

Lomonosowa gimnasijsas sahle, ta „Mischf. Westen.“ sino, 14. novembri virmo reisi sapul-
zejahs beedribas lozekli preelsch valihdsibas Lo-
monosowa gimnasijsas masturigahm skolneezehm.
Sanahkusthi bij waialk nela 40 lozekli, ta ta
beedriba eeskatama par fastahwoschu, jo pebz
statuteem wajadzigi tilai 20 preelsch beedribas
atkhahschanas. Walde eezebla fchahdus lungus:
M. Hadejewu, Nagujewski, Pawlowu, Potapowu
un Witwizki; par rewidenteem: J. A. Schu-
townu, Uscharinu un Stange.

Poduraga zementfabrika festdeen bija fwehtli fabrikas strahdneekeem, par peeminu, ka fabrika Maflawas ifstahdè dabujufe teesibu, us fareem fabrikateem leetot walts ehrgli. Swehtli par-stahweja is fwehtli gahjeena ar musiku un is fabrikas personala pameeloschanas.

Widsemè, sà eelsch „Wald. Wehstnefcha“ lasams, pasta buhschanâ notikufe schahda pahrgrossiba; pasta zelsch no Behsim us Straupi atzelts im wina weetâ etaitsb no Ropaischeem pahr Engelartu us Straupi (44½ werfti garsch).

Mahzitaja amata kandidats, A. Koppe, tā B. W. dsirdejīs, eezelis par Zodes mahzitaju. Naktis is Jauu-Noses. Rudens ar sawohm wehfhahn naktim jaw muhsu apgabalu apzeemjīs. Aukstums jaw daschās naktis ihstī kreetns ir. Pirmais leelakais aukstums bija beidsamā septembra rihtā. Tad bija preefch faules lehfschanas 7 grahdū auksts. Schis ahtri wen palihdseja wasaras-jaukumus nobeigt, tā la obtoera fahkumā lapu-loki pa leelakai dalki ylih stahweja un auksti wehji pahr laileem lauleem puhta, tos ar fneegu apllahdami us seemas dujn. Pirmais fneegs īniga 24. oktobri. Bet ta drihs noluſa. Beidsamās pehdeja mehneseħa deenās nahza otrs fneegs, kresch libds schumā pastahwejies. No eesahkuma tas uſſniga us nafasaluschu semi, zaur fo tad newareja pirmā deenās kreetns kamanu zelsch eetaisitees. P wehl lahdas reises pehz ta ir fndis, tad gli schi brangi jaw war ar kamanahm un ragawahm braukt. Libds ar fneegu ari leelaki aukstumi ir peedishwoti. Pirmās novembra daschās naktis bija 12 grahdū auksts. Ar aukstumu un fneegu ir dabā seemas klusums eestahjees un wiſi wasaras dabas jaukumi nobeiguschees. Tomehr beidsamahs nedelas naw bes dabas jaukumam blyuschas. Wairak naktis esam fkaisto seemela goismu redsejuschi. Wispirmahs eewehrojamahm 20. un 23. septembra naktis. 20. septembrī daschās brihschōs ta pahri par zenitu isplehtahs. Wisleelaka un fkaistala seemela blabsma bija to nakti no 5. us 6. novembri. Wakarā is eewehrojamahm ap ylft. 6 un 7. Debeſs ga bija armahkuſees, bet tomehr wiſi yadebeſchi un sema fkaistā fahrtumā krahſojabs un gresnojabs un pawehſtijs, ka branga seemela gaſma debeſi puſchko. Kad ap to laiku nebuhtu apmahzes bijis, tad gan to waretu wiſā winas fkaistumā apſkatit. Wairak us naktis wiſu debeſs noſto drojahs. Tad wehl daschās brihschōs ta fkaifschumā daschadās krahſās parahdijahs. Miti ar gaſmas augſchanu wina wehl nobeihahs. Daschi zilwelki schini nakti esot ari fibenojot u deſejuschi.

No septembra heigahm lihds schini laikam apskatam un preezajamees par to reto weesi, tas rihtos deenwidus rihta pusē pee debesim parabahs. Tas weesis ir dala asteis swaighe or leelu, garu un platu asti. Wina uslez preesk 4 rihtā. Pamasm ween winas astei kā leli gaifmas stabs pahr flatu rinki pagelahs, kamēti ap pulksten 4 ta ari ir pati redsama. Ta te no beidsama septembra lihds 8. oktobrim apskatijam, jo vēhdejās septembra un pirmajās ofobra deenās to wareja kotti brangi apskati. Ilgi gan nebija eesvēchjams to darit, jo kā gaifma austumīs stiprāti sahka aust, tad winas spochums no gaifmas tika pahewarets. Apsus sefcheem to wairs tolaiku newareja redet. Tagad winas astei gan wairs nāv til plata, bei garaka wina gan isleekahs buht. Tagad ūki skaista swaighe deenwidos preesk gaifmas un schanas stabweja. Beidsamo reissi winu waicai eewehtojam isgahjuščā nedelā. Par ūki astei swaigsnī raksta astronoms profesors Bredichins Maskawā tā: Pirmais, kuresh ūki astei swaigsnī 11. septembri netahku no faules usgabja; bija lihds Kruls Rio Schaneirā (Rio de Janeiro). Tomehr wina un diwu Angleeschū finas, to ja nās Eiropu suhtija, bija til nepilnīgas, kā jau tāhm gluschi nepareisi winas zetu wareja eedematees. Tagad jaw ir laba dala eewehtojumu, no kureem war to dauds mas aprēķinat. Kad ūki astei swaigsnies aprakstus salihdsina or agraki pasibstamahm astei smojoisnehm, tad i-

rahdahs, ka laikam ta schogad redsama ir ta pate, ko 1668 eewehroja, un kurai tadeht ir 214 gadu garjch zelsch ko staigat. Wistuwaki schogad redsama astes swaigsne bija pee faules 16. septembri, warbuht no tahs lihds 600,000 juhdses attablu. Zaur scho tuwumu tad ari winai bija til spebzigs sposchums, ka to paschu ari deenā ar kihkereem wareja apskatit. Saules tuwumā no schahs swaigsnes, tapat ka no tahs, ko wofarā schogad eewehrojam, iszehlahs wares wairums natriuma twaika. 27. septembri jaw winas tahtums no faules bija tà ap 16 milionu juhdses un ari iistaroschana is tahs widus masinajahs. 27. septembri schi pati bija no semes lihds 30 milionu juhdses tahku. — Ta raksta Maskawas astronomis un profesors septembra beidsamās deenās. Is Atehnes par scho paschu astes swaigsni pirmās oktobra deenās raksta, ka 4 grabdus no leelahs astes swaigsnes us deenwidivalareem wehl efot otrā astes swaigsne useeta, kurai tahda pati kustefchanahs. Tadeht warot buht, ka schi swaigsne efot tahda pati dalidamahs, ka Bielas astes swaigsne, kura 1846 janvari isdalijahs. Par to tagad redsamo astes swaigsni buhs janogaida wehlakas wehl pilnigakas finas, kas ari to pauehstiks, kad wina wairs nebuhs redsama. —

Lihds ar stipraka aukstuma fahfschanos efam fawus rudenš darbus pa leelakai dala pabeiguchi. Rudsu sehjas laiks bija schogad labš, jo tad pee mums lahdas reises leetus uslija. Bet zaur to, ka atkal ilgaku laiku faufs stahweja, tad tee nedabuja kreetni esjatot. Kartupelus pabeidsam lasit septembra nedelās. Tee pee mums dabuja aissalt, jo 12. un 13. septembri kreetnas salnas bija, ta ka jabijschahs, ka pagrabobs un bedrēs tee bojā ne-eet, jo, lai gan bija wajadfigs wifus pahrlasit, ko pehz tahui salnahm lajja, tad tomehr daschi aissalufchi pee wefaleem palika. Schogad kartupelus dabujam dauds masak, ta pagahjuſchā gadā. Rahdi 3 jeb 4 fainneeki no faveem kartupeleem nedabuja gandrihs neko, ta ka wineem schi swariga baribas data buhs wifu seemu jāvirk, ta to jaw darija no augusta lihds schim. Par kartupeleem pee mums dsehreenu debfinatas wairak negrib dot, ka 60 lihds 80 kap. par puhru. Babibu kult pa leelakai dala beijsam septembra beigās. No ta masuma wažaraja, kas schowafar bija isaudsis, gluschi labš iskuhluuns bija. Tagad publejamees ar linu kulschanu un tibrishanu. Daschs ari scho darbu ir pabeidsis. Ar semes arshchanu schorudeni ihsteni neweizahs, jo mahlainu semi nebija eespehjams usart, ka ta zaur septembra faufumu bija stipri fakaltuse. Rente un eepirkchanas nauda bija 1. oktobri muischā janef. Dauds fainneeki ne-eespehja wifu reisā famalkat. Us dauds fainneeki lubgšchanu leelstungs gan apsolija no teem lihds 1. novembrim gaidit, kam nebuhtu eespehjams nolikta deenā wifu famalkat, bet par to naudu, ko wehlaku malkaja, tee weenu lapeiku no rubla auglu malkaja. Virmā novembrī gan laikam wifu fainneeki sawu renti ar teem nolikteem augleem famalkaja, lai gan daschs wajadfigs naudu gruhti falasija. Nu atkal nauda galwašnaidojamekle. Kad nu schogad tahds paknaps cenahkums no semes bija, tad zeram, ka scho seemu buhs labaks zela laiks, neka pehrnajā, lai to waretu pelnās braukdam iatpelnit, ko no semes angleem efam masaki eenehmuschi. Labu zela laiku gan laikam wifu wehlahs lihds ar mums, lai waretu wifu to mahjas peewest, kas fainmeezibahm seemā apghdajams.

Waidawees.

1. Zehsu draudses-teesa. Virmā Zehsu draudses-teesa, kura tagad atrodahs Zehsis, ir tagad ar jauna draudses-lunga Erdmann lga eestahfchanos, sahkuši rakstit us pagasta waldehm tautas walodā.

Tau teets.

Rubenes draudse. No tureenās mums fino: Rubenes dseebataju koris sem zeen. draudses skolotaja Osolina lga wadischanas isrikloja Rubenes semkopibas beedribas sahle 7. novembrī laizigu konzertu kahdam augstskolas mahzellim par labu. Lai gan laiks nebij ihsti jauks, tomebr publīkā bij leelā mehrā faraduſees. Dsee-daschana loti jauki isdewahs, pehz konzertes bij weesigs walars. — Pebz skolahm spreschot, schi draudsi war preeksaitit pee tahm labakahm, jo pee tam stipri gahdā pehrmindera fungs Heerwagen un zeen. mahztiajs Sengbusch, kuzsch ari ir Walmeeras aprinka garigs skolu revidents. Ta zaur minetu fungu rubpeschanos tika schini draudse 1877. gadā zelti diwi jauni skolas nami. Saweenots Wriku-Waidau pagasts virka 12 dahlēru leelu semes gabalu un usbuheja jaunu skolas namu ar peederigahm ehkahm. — Krona Breeschu pagasts 1863. g. bija zehlis glihtu muhra skolas namu, bet tagad to atsina par masu pebz schi laika skolas wajadsibahm, un zehla 1877. gadā jaunu ehrtu skolas namu, un bijuscho eetaisija preeksch pagasta waldes un teesas wajadsibahm. No laikraksteem wišwairak teek lasiti „Mahjas Weesis“ un „Bals.“

Tau teets.

Kursemes oberhofteesa apstiprinati: Landmarschals barons Fridolins v. Afchenbergs — par oberburg-grafu; wirspadomneeks barons Aleksandris v. Behrs — par landmarschalū; jaunakais padomneeks barons Eduards v. Koskulls — par wirspadomneku un barons Kahlis v. Mirbachs, Schelpils wirsipilstungs — par jaunako padomneku.

No Zelgawas mums raksta schita: „B. W.“ preeksch lahdahm deenahm neja finu, ka Rigas Sabeedribas (baptistu) basnīža preeksch pahri nedelahm kriſtītas 7 personas (aprotams, ka par baptisteem). Baptisteem sawā basnīža ir ihpaschi preeksch kriſtīchanas eetaisita weeta, zil man no tam finams. Turpretim Zelgawa schai finā eet zitadi. No schejeenes waru pahnot schahdu notikumu, kas schejeenes pilſchta 3. oktobri atgadijahs. Oktobra mehnēs, ta finamē, nāv weens no filtajeem, un daschreis war ari jaw ledus tai laikā atrastees; bet schai minetā deenā tomeht deht wifa auksta laika redseja starp pulksten 6—7 lauschu pulzīnus steidsamees us Leelupi, netahlt no pilš. Bet us kureeni un deht lam? — nu, lai redsetu, ka baptisti top schai aukstā laikā kriſtīti. Un teesham, — 3 personas tapa schai aukstā rihtā Leelupē par baptisteem kriſtītas.

B. M.

Leepaja. Par Nikolaja gimnasijas direktora apstiprinats lihdschinigais inspektors A. Wohlgemuths.

Newele. Nakti no 9. us 10. novembrī ap plkst. 4 no rihtā, ka „Heimath“ raksta, notizis usbrukums us „Witulandes“ redaktori J. Jārw. Diwi tehwi zaur dahsu bij eesaguschees un pee loga peedauſtami, lubguschi, lai laishot eelschā. Kad Jārws peezheles un prasjīs, ko wehlotees, tee atbildejuschi, ka atsuhitta „steidsama telegraama.“ Tik ko durvis atdarjis, fanemt telegramu, weens no tehvineem to fakehris un iswilzis laukā, kamehr otrais us winu duhrijs ar dunzi. Gewainojums par laimi tikai bij pawirshs, un Jārwa lgam zīnōtees isdewahs usbruejam dunzi iſtant if rokahn, pebz kam nebehdneeki aislaiduschees lapās, bet Jārwa lgs

nokūfis atkrita gar semi, ta ka ne-eespehja teem bñshetes pakāt. Waina taifni us ūrds, bet tikai ahda puschu. Dunjis bijis it jauns ar 6 zollus garu un 1 zollu platu aſmeni.

No Wilandes apgabala raksta „Eesti Postimees’am“ pebz „B. W.“ tulkojuma ta: Muhsu pretigās Wahzu awīs zeinfchahs ar waru Igaunu tautu darit par bagatu un israfchha wifas kāfes un fastes, bankas un biletas, lai preeksch scha noluhla dabutu peemehrus, bet pee tam winas nebuht nepeemin, zik muhsu Igaunu semnekeem minetās weetās parahdu. Tadeht grībam winahm palihdset un peewest kahdu masu peemehru. — Wilandes aprinki, kuras pagastā 29 fainmeeki nöpirla sawas mahjas ar 6½ arku semes. Us schihm mahjahm wineem bija ja-ušnem 22,620 rbl. 20 kap. muischas parahdu kredit kāfē. Nemsimi nu pebz scha pemehra wifu Neweles gubernu, kur rahdi 6000 arku pagastu semes, no kuras festā dala jeb 1000 arku efot pahrdots, tad us schihm pahrdotas semes semnekeem isnahstu 3,442,952 rbl. parahdu kreditkāfē ween, bet pateesibā schai summai wajaga wehl dauds leelakai buht, tadeht ka zitōs pagastīs kredit-kāfē uſtizejuſe dauds leelakas parahdu summas us semneku mahjahm, neka kuras pagastā. Bet tē mums japeemin wehlitas, ka mahju pirzeji ar to summu, ko kredit-kāfē wineem aisdod, wehl neteek zauri, bet teem wišmasak otrteek ja-isnem zituri, kas jaw istaifa kopā 6,885,904 rbl. parahdu. Un scha summa jaw isnahk us weenu festālū semneku semes, un Neweles gubernu ir masa. Doti mas ir tahdu semneku, kas, mahju pehkol, spēhjais malfat wifu pirkhanas summu. Is scha pemehra waram nōprāt, ka Igaunu tautai desmitēm miljonu leela parahdu nāsta, bet no bagatibas ne runas. Beeniga bagatiba mums par godu, ir Igaunu tautas wihrischka žentiba, tschalliba un dārbiba, kuru neweens tai newar laupit.

Arensburga. Nakti no 25. us 25. oktobri Sworbes juhralā, ta „Rīg. Zīgai“ raksta, notikuse bresmiga nelaimē. Daudseem swēnekeem atronotes juhri, it nejaunshi fazehlahs bahrgā laiks ar seemela wehtru, ta ka tikai rets kahds eespehja isglahbtees, attahla weetā nōkluhdams malā. Juhrai par upuri tika 26 semneeki.

Peterburgā, preeksch basnīžas, kas us 1. marta nelaimēs weetas tiks buhweta, lihds 1. novembrī pilſchta walde bijis cenahzis 679,610 rbl.

Studentu nemeeri Peterburgā. „Waldibas Webstnesis“ pafneids schahdu finojumu:

10. novembrī Peterburgas universitetē notika nemeeri, kur polizijai wojadseja cemaſitees. Jaw no oktobra fakluma studentu starpā manija nemeeribū. Daschadu nešvarigu cemeſtu deht tee notureja fapulzes, ar to noluhlu ween, lai waretu fazelt nekahrtibas. Universitetes walde ilgu laiku pret to isturejabs loti pazeetigi un mehreni; wina raudſjā, ko panahlt ar peerunaſchanu, un lahtibas isturechanas deht melleja stuti pahku studentu eeskata, bet usmuſinataja fuhrgalviba nekahrtibū fazehlahnu un universitetes infpelzījas apwainojuvi pehdigi dēwa cemeſlu, gressēs pee universitetes teesas. Schi strahdaja ar leelu apdomibū. Tikai weens students, kas bij pedaļijees pee nekahrtibahm un apwainojuis schahdu infpeltoru, us gadu tika isslehgts, bet ar teesibū, ka brihw tublin eestahtees zītā universitetē. Daschus zītus studentus nosodijs ar aresti us kahdahm deenahm. Par pedaļiſchanos pee 6., 7., 8. un 9. oktobra fapulzēm universitetes walde tikai issfazija

atgabdinajumu. Bet schee mehrenee foti neespehja apslahpet nemeerib. Tuk fo teefas spreedums bij issinots, 20. un 21. oktobri notifa janas fapulzes. Studenti teiza, ka isslehgtais students neefot wainigs, un tadehs pagebreja, la atkal tiktus usnemts. Nu no jauna wajadseja nodot teefai un schoreis proti wifus dalibneekus. Universitetes teefas nopolulejabs isdabut katra wainas leelumur, un progefe ta wilahs kabbas nedekas. Teefas spreedums, pilnigi taisns un foti lehns (1 students, — kas reiss jaw bij bijis teefas un arreste un bij dabujis p-edraudejumu, ka tiks isslehgts, tikkibds ari pedalijahs pee nekahrtibahm — tika isslehgts; tos zitus noteefaja or arresti waj rabjeneem), wehl nebij issinots, kad eeradahs litografetas proklamazijas, kuras usaizinaja studentus, nepaklausit teefas spreedumam, bet faraftees fapulze, kur issazit pretestibu pret teefas spreedumu, ja tas tomehr pret winu gribu nahktu spehla. Ge-wehrojot schahdu pastahwigu usmusinajchanu us nemeereem, kurators eeflatija par wajadfigu, jaw cevreelchju pasinot studentem, ka ja no jauna atkal naturehs fapulzes, wifis dalibneeki tad tiks isslehgts is universitetes. Schahdu issinojumu ar kuratora parakstu peckabra universiteti. Sahumā tas nepalika bes eespaida, un laizinu nelo nemanija no nemeeribas. Bet 8. novembri kahds isplahija hektograferus norakstus no kabda Kasanas universitetes studenta webstules, kura wahrdi nebij minets. Schini webstule stabstija par notikumeem, kuru dehl Kasanas universiteti pagaidam tika flehgti. Notilumi, isnemot fiblumus, it parcisi bij atstahsti, bet wifis bij raskits loti karsta walodā. Tur bij runa no leeliskas fapulzes, tad no tam, ka studenti efot gatavi fazeltees pulsos un eet kur wehlahs. — Schos norakstus leelabm gawilehm nolasija studentu pulsos un otrā deenā universitetē eeradahs hektografsks issinojums: us 10. novembri nofazita leela fapulze, Kasanas studentem issazit lihdsjuhtibu un pretotees „muhsu paschu waldes nekahrtibahm.“

10. novembri us universitetes leelo trepju terases teesham fapulze faradahs, sahuma neleela mehra. Prohtige studenti atstahja universiteti un atleekoshee peerunoja fawus beedrus ne-ussahkt nekahrtibas, kas sen jaw apgrubtijot studentu leelako datu. Rdsot fawu masoflaiti, fapulzejuschees jaw gribaja schirtees, lai pahri deenas wehlak naturetu leelaku fapulzi. Bet pa trephim eedami leja, fapulzes dalibneeki garderobes telpas fastapahs ar jaunu pulku studentu, no kureem dala teem peflehgahs, tomehr otrā dala gribaja aiseet, bet zaur draudeem, ka isleefahs waru, tika attureta. Gefohlahs strihdi, no kureem til fo ne-izehlahs kaufchanahs. Inspektora palihgu, kas nopolulejabs studentus peerunabami us iskhishchanu, isgruhda is garderobes; weens no wineem zaur prahrigalo studentu peepalihdsbu til fo kluwa isglahbts no waras darbeem.

Nu kurators nospreeda poliziju fault palihga. Wirsposizijmeistars pats eeradamees universitetē, tublit negribaja kertees pee waras lihdskeem, bet usaizinaja studentus usrahdit fawas apleezibas fahrtis un usdot fawus wahrdus. Tak nemeeru dalibneeki to nedarija, bet polizijas kahdahschanā turpinaja fawus pahrspreedumus. Dashi no musinatajeem runaja trofchnu pilnas runas un zehla preefchā daschadus preefchlikumus. Bispirms nospreeda, lihdsjuhtibu issazit Kasanas studentem. Prohtige studenti newareja aiseet, tadehk la nemeera zehleji teem neattahva uswilkt fawus mehetkus. Behdig, kad

tos, kuri nepedalijahs pee fapulzes, usaizinaja ee-eet zitās sahles. Wifem nemeeru dalibneekem usslika aresti un dehl wahrdi ussuhmeschanas noweda Paula skolas maneschā.

Wifis farakstito flets ir 280, no kureem leela dala taisni naw pedalijuschees pee nemeereem. Ta ap 180, kad wahrdi bij usrakstiti, tika atlaisti swabadibā, bet tee ziti apzeetinati un 14 no wineem, ka nemeeru ihstee fajehleji, nosuhhti wezaleem. Katra farakstita wainas leelums ūki tiks ismeklets no kuratora ar universitetes lihdsdalibū. Isslehgts tiks tikai tee, kas israhdi fapulze par notikuscho nemeeru ihstajeem isriblotajem.

Sihakas finas pafneegs, kad leeta galigibus ismelleti.

Maslawas aprinka teefai nesen bij jaspresch par fabrikas strahdneku Bacharewa atraiuti, 17—18 gadus wezu feewinu, kas apfuhdsata, ka fawu wihru nogistejuji. Scha gada eefahkumā wina tiku, ka „Moss. D. Ztg.“ stahsta, no tebwa ar waru un pat zaur siteeneem pefleesta, lai eet pee Bacharewa, no ka ta negri-bejuje neka finat. Rahdas nedekas pahz kahsahm jauna feewina pafneegusi wihram wakarā no darba vabnahkot lakenus, ko pate bijuji zepusi. Tuk fo wihrs bijis no scha zepuma baujus, tad winsch fajutis, ka paleek nelabi ap firdi, palizis wahjich un bijis trefchā deenā jaw lihki. Bacharewa abtra nahwe un tas cevehrojums, ka feewa newarejusi ta eredset, modinajuschi tahdas domas, ka nahwe newarot wis buht tika zaur kahdu nejoushu wahjibu nahku. Lihki tizis usschlehrts un wina eelschā atrasis arseniks. Jauno feewu apzeetinajot winali ari wehl atnemta lapatina ar labu teesu arsenika, ar ko ta laikam gribejusi ari feewi nogalinat. Lai nu gan ka ne-atsinupees teefas preefchā pee wihra nahwes par wainigu, tomebr svehrinatee teefneschi bijuschi pahrliezinati no winas noseedsibas un ta tad winas fods nolista us 8 gadeem pee gruhteen darbeem nn aisdishchanu pahz scha laika notezeschanas us Sibiriju. Jauno noseedsneeze bijuji no waiga loti fakista un laikam gan schis fakistums winu buhshot pafkubinajis domat, ka ta waretu dabut gan zitodu wihru, ne tik ween prastu fabrikas strahdneku. Par winas agrako dzhwi neweens nesinajis it neka launa leeginat, turpreti winas wihram nebujusi wis wifai laba flawa.

Kasana. „Wald. Webstnesi“ nodraksts otrs finojums par notikumeem pee Kasanas universitetes flehgishanas. Jani lasams: Kad 28. oktobri natureja universitetes konseli studenta Woronzowa leetā, tad pee universitetes ee-ejas durwim fapulzejahs 60—70 studenti, no kureem daschi pagehreja, lai prorektors tos peelaistu pee konsela fapulzes; tahtaki nemeeri nenotika, tika kahds bijis students us prorektora usaizinajumu, lai studenti atstahju universiteti, atbildeja schweem wahrdem, ta ka winu wajadseja apzeetinat. — Otrā deenā, 29. oktobri fapulzejahs 500—500 studenti, eelausahs, durwis uslausdami, sahle un natureja trofchnainu fapulzi. Ne prorektora, ne rektora, ne pascha kuratora wahrdi nefasneebja fawa mehrka, proti apmeerinat nemeerigus jauneklus, weenigais, kas notika, bija tas, ka fapulzejuschos studentu flets mosinajahs. Jani fapulze diwi studenti tureja loti schwas runas studentam Woronzowam par labu. Behdig tam kahds fenaks students, kas bij isslehgts is Maslawas universitetes, usdrofchijahs wihsbeskaunigakos wahrdos runat par kuratoru, rektoru un profesoreem. Atlikushee studenti fastahdija luhguma raksu prorektoram, bes-

paraksteem, kur loti fahvi issazija fawus pagrehjumus: Firsowa atzelchanu no rektora amata, isslehgts Woronzowa usremchanu, studentu wajwinu delegatu teefibas pee stipendiju isdalishanas u. t. t. Behz tam fapulze ischikhrahs, bet nospreedama, otrā deenā atkal fapulzetees plkt. 11, kur galigi nobeigt Woronzoma leetu un spreest teefu par teem studentem, kuri raudsijuschi aisturet kahritib.

Tani pat deenā, plkt 6 pahz pusdeenas, sem kuratora wadibas natureja universitetes konsela fapulzi, pa kuras laiku studenti beechi fapulzahs pee universitetes, bet nosrahbitahs polizijas dehl ne-usdrofchijahs eelaustees. Baru wadoni tikai teiza draubedami: „Schodeen muhfeju mas, bet rihtā fapulzesimees un padishim poliziju.“

Universitetes konsels, kas grib isdabut nemeeru zehlonus un wadonus, nospreeda: Preelfchlahtijums pagauidam flehgt, pee kam studentem un zitahm personahm stingri aisleegts, apmeelet universitetes telpas; lubgt gubernatoru, spert wajadfigos solus, ka universitetes ee-ejas buhtu apsargatas un flehgat; usdot komisijai, fastahwochhai is 5 lozekiem, leetu wiispahrigi nemt ismelleschanā.

Ba naiks laiku universitete palika polizijas fardisbā, bet otrā rihtā jaw wifas durwis bij ceneemtas no saldateem un bij islaista publizijo, ka preefchlahtijumi pagauidam flehgti.

Charkowas gubernā, ka mums siro, eet mujschu un mahju rentnekeem jeb nomnekeem deegan plabni. Preelfch pahri deenahm weetigas gabernas vilsebtas semes-banka isfludinajuse nu ubtrupi par kahdahm 93 muishahm un 52 na-meem par parahdi palikuscho naudu jeb nomu, lopā istaifa wifis parahds 1,353,900 rub.

h.

Ahrsemes finas.

Politikas pahrlaksts. Wahzija fawas robeschās arweenu wairak apstiprina, fawus robeschā zeetokschau stiprakus pataisidama. Behz jaunahm finahm spreeshot jafaka, ka schahdi apstiprinachanas darbi jaw gandrihs wifis buhs padariti. Par schahdu apstiprinachanas runajot japeemin Tornes zeetokfnis, kura beigu darbi lihds nahloscham pawasatim buhs gatawi. Apzeetinajumi efot leeliski schim zeetokfnis. Tavat ori Ristinas zeetokfnis, pee kura apzeetinajumeem jaw gandrihs 10 gadus strahda, buhs drisks pilnigi apzeetinats. No tam redsams, ka Wahzija wifem spchkeem strahda, lai winas robeschās buhtu pret usbrukschahm peenahkami apstiprinatas.

Kā is awischu finahm redsams, tad Tirolese semē bijuschi leeli uhdens-pluhdi. Tagad ir aprehkinats, zik zaur schahdeem uhdens-pluhdeem Tiroleescheem fahdes notizis. Zilwelu dzhivbas pawifam 51 aishgahjuscas boja un pemanahm un ihpachumeem notikuse fahde fneidsotees pahral par 20 milionu gulshu. Lai nu waretu apspreeft, kahdā wihse schai fahde islihdsams, tika lopā fa-aizinata Tirolese walstis padome, kas wehlak wehl palihga nems landtagu. Kā no Innsbrukas teek finots, tad semē pate us fawu rehkinu aishnemchotees 3 milioni un walstis 10 milionu gulshu, lai notikuscho fahdi zik neko waretu islihdsinat. Lai gan wifada palihdsiba tiks pafneegta un pee wifadeem lihdskeem kerfees, tad tomehr gadi aisees, lihds wifis atkal wezā fahrtibā buhs eegrofijees.

Schweizes tauta fwehtdeenu nobalsoja par kahdu swarigu jautajumu, proti par walischanas likumu 27. artikulu, tā nosauzamo skolas

artikulu. Behz schibz artikulas kantoneem penehzhabs gahdat lauschu skolabs par skolotaju un zitahm skolas wajadzibahim. SAMEHR usraudzibah un nosazifchana par schibm skolahm perekrita waldbai. Ultramontaneem schi skolas buhschana nepatika, tapehz wina esneedsa preeschlikumu, la schi likuma 27. artikula tiktu pahrgrofita un us tam pastahweja, lai tauta par to nobalzotu. Tauta nu ir nobalzofuse un ultramontaneem schoreis pa datai ar fawu isrihloschanoz isdewees.

Teesu reforma Franzijā jaw pahri gadus teek apspreesta un ari tautas-weetneelu sapulze ar to nodarbojabs. Ministerija fastabdijsufe preesklikumus, tautas-weetneelu sapulze tos nodewujs komisijahm, kas atkal iſſtrahdajufe sawus preesklikumus, bet pate leeta naw gahjuſe galā. Weenreis jaw tautas-weetneelu sapulze bija veenehmuſe reformas preesklikumu, bet senatā tam radahs daschi pretineeli un waldbiba heidsot atnehma sawu preesklikuma atpakaļ. Tagad fino, ka leeta no jauna aiskustinata no tautas-weetneelu sapulzes komisijas, kas sapulzei eesnēguſe sawu preesklikumu. Reformai tahds noluhks, ka japa brgroſa tagadejee teesu lozekti. Teesu lozekti pa leelakai daļai eezelti Ķeisara waldbibas laikā jeb pirmajos republikas gados, kad republika bija Lehnina peektiteju rokās. Tadeht teesu lozekli efot republikaneſchu pretineeli un daschreis fyreschot neparcījais politikas noluhleem. Vēbz pastahwoſcha likuma teesu lozekli Franzijā teek eezelti us wiſu muhſchu, tadeht ministerijai un republikas preesklichekam naw eesvebjamis israidit republikas pretineekus is teefahm. To war weenigi panahkt zaur likuma pagroſiſchanu, proti kad teesuſcha ne-atzelamibū apgabts. Preesklikuma vahrgroſiſchanas wajaga, ka tautas-weetneelu sapulze un senats tai peekticht. Tautas-weetneelu sapulzes komisija ſchahdus padomus preeskha: teesuſchu neatzelamiba atmetama, teesuſchi eezelami newis no waldbibas, bet zaur lauſchu nobalſoſchanu, vee kam balfotaji eezeltu wiſpirms ſewiſchlus balfotajus, kuri tad zeltu teesuſchus; augstakas teefas lozekli eezelami no ſenata un tautas-weetneelu sapulzes.

Kelinc. Reinē un winas fahnupēs uhdens wehl arweenu lahipi un ir jaw leelaku augstumu fa-fneedsis, ne ka 1876. gada pluhdu laikā. Lee-tus wehl negrib nostahīees. Zelu nopoštīchanas wairojabs.

Anglija. Trijā polizijs un teesas tagad strahdā ar dauds labaku felsi pret slepkawu bandahm, nekā agrak. Nesen atkal weens slepkawa noteefats us nahwi. Wiesch peedereja pēteem 10 slepkawahm, kas bija aplawuschi Oschoifa familiju Maamtrašnā. Familija pastahweja iš Oschoifa, wina feewas, wina 80 gadu wezas feewas mahtes, weenas 19 gadus wezas meitas un diweem dehleem no 17 un 13 gadeem. Wiai dīshwoja kahdā nabadsigā buhdinā, weentuligā weetā, un wiſi weenā nakti tika aplauti; tik jaunakais dehls tika isdseidets un palika dīshws. Slepławiba bija padarita zaur 10 wiħreem. Slepławas tika atlalhti zaur to, ka diwi taħla k dīshwodam i kaimini, zaur funu reeħchanu u smodinati, bija tos nakti redsejuschi ejot us Oschoifa buhdinu un bija teem slepeni gahjuſchi pakal. Lailam tai laikā jaw apgabalā bija ispaudusħahs walodas, ka Oschoifam draudē kas nelabs, un tadeht abi kaimini bij us gahjejeem palikuſchi u smanigi. Tee no taħleenes redsejuschi, ka slepkawas eegabjuſchi buhdinā, dīrdejuschi fħahweeneyus, breh-

ſchanu, bet ne-eedroſchinajufchees eet paſihgā. Bet wini paſmuſchi wiſus ſlepkaſas un otrō deenā toſ poliziſjai uſdewuſchi. Daſchi no ſlepkaſahm jaw agraki nokeſati, daſchi wehl naheſ preeſchā. Šlepkaſas teel teefati no ſwehri- nateem, bet tomehr neweens ne-iſbehga no ve- nitas algas. Bet kaut gan paſchu ſlepkaſibū apfuhdſeteem lihds ſchim wareja gaifſhi peerah- dit, tomehr naw iſdabuts, kaſ ihſti bijis ſlep- kaſibas zehlons. Apfuhdſeteet abildejuſchi, la- wini iſdarijuſchi ſlepkaſibū „uſ pauehli.“ Be- no ka ſchi „pauehle“ bijuſti dota, to neweens ne-iſteizis. Oschoiſa kaimini domā, ka ſlepka- wiſa padarita aif atreebſchanahs, jo nokeutaiſ Oschoiſs efot ne-ilgi eepreeſch fawai naheſ uſdewiſ teefai ſlepkaſu, kaſ bij nokeutaiſ barona Ardelana muifhas waldeneeku.

Franzija. No Lionas un Sen-Etjena pil-
fehtahm pehdejās deenās finoti dauds sozialistu
wadonu apzeetinajumi. Leeakahs, ka polizija
pehz ilgas mēklefchanas nsgahjuši kahdas fwā
rigalas pehdas. Pehz Monfo apgabala nemieri
išzelšchanahs wiſi fajehdsa, ka fcheem nemeteem
dīslaka fakne, neka weetigi zehloni. Awises iſ-
skaidroja, ka Fraužija pastahwot kahda sozialistu
faswehreschanahs, kas iſejot us walſts apgab-
fchanu. Monfo nemieri eſot iſzehlufſchees tiſ
pahrsteigta wihsē, eekam wiſa faswehreschanahs
wehl nebijuši labi fagatawota. Tadeht fchee
nemieri ne-eſot tahtak iſplatiſches. Polizija
ari ruhpigi melleja pehz faswehreschanahs wado-
neem, bet winai no eefahkuma labi neweizahs.
Wina apzeetinaja daschus sozialistus Parise un-
zitās weetās, bet newareja teem neka parahdit
ta la wajabſeja winus atkal atfwabinat. Lee-
akahs, ka polizija tagad Lionā un Sen-Etjend-
buhs ko laboku lehrusi, jo tagad winai bijie
laiks apdomatees, un wina buhs fargajuſee
atkal apzeetinat tiſ weeglyrahtigi daschus apwai-
notus, lā tas nojila eefahkumā.

Turzija. Kurdu wadons Obeidulla, par kuri
pehdeja laikä nahza daschadas sinas, tagad na-
kahda Turku kara pulla teekot pawadits us Mo-
fulas vilsehtu, las tam no sultana eerahbita
par dñihwes weetu. Ar to Kurdu dumpis lai
kam buhs beigts.

Seemel-Amerika. Zaur pehdejo lauschu skaitishanu ir istrahdiyes, ka Seemel-Amerikas brihwalstüs schim brihscham usturahs 37,000 Kreweenabzeim.

Kreevju zelotajs un dabas pehtitājs
Mikluso Molļai Massawā.

Misklacho-Makkai, flavenais zelotajs un dabas pehtitajs, kā arī laikraksti par vēsturīši, tagad atkal paherbrauzis īstahlas Australijas un fawu tehviju — Kreeviju. Misklacho-Makkai Maskreews no dīsimuma, — šķim brihscham flavenakais zelotajs un dabas pehtitajs Eiropā, Walstu un tautu stiprums un zeeniba pastāhnēvis eikš tam, kā pēc winahm peederetu daudzlauschu, dauds semes. — Satras valsts, satras tautas stiprums un gods ir: winas wihti un kreetni dabu, drošu, gudru prahu, spēcīgahm gara dahwanahm — tā mahzija fawā laika muhsu Luters. Un teescham satra tauta ir warena zaur faweeem wareneem wihereem, wareneem nevis meešigā, bet garigā finā. Kas buhtu no Anglu tautibas bez winas leela ja Schelēpira Rjutona, Bekonas, kas no Wahzu kulturas bez winas Schillera, Goethes, Ranta, Fichtes, Lībicha, Humbolta un ziteem. Zahdi gara waroni zel wiſu tautu godā pēc zitahm, neluhlojot ne vi to, waſ wina leela ieb mosa tauta

Tahdi ihsti waroni jaw pee winu dsihwibas laika atrod atsifshchanu, winus goda, zeeni, it ka us rokahm nef, bet pa leelakai datai winu nopolnus pilnigi atsifst tikai wehlaki ar laiku, tapat ka labu wihnu, jo wezaks winsch, jo lee-laka tam flawa. Weens no tahdeem flaweneent wihreem ir Milkacho-Makkai.

Ka bagats tirgotajs brauz us fweſchahm ſe-
mehni iſmeklet un ſapirkt tafs wajadſigakahs,
brangakahs, labakahs prezēs, wed mahjās un
apgahdā zitus ſihkalus tirgotajus un bruhketa-
juš ar ſawahm prezehm, lihdīgi, bet no ne-iſ-
fakama dauds leelaka fwara preeſch ſinibas ir
fpārigi droſchi mahzitu, bagati apdahwinatu
zilwelku zelojumi, puſchekoti ar augsto meheki —
dabu iſpehtit. Schihs mantas, ko dabas peh-
titaji krabi tahlās wehl mumis nepaſhſtamās
paſaules malās, mahjās vahrwestas dod darbu
wifēem mahziteem daschadu ſinibu kopejeem:
geografeem, wehſturnekeem, etnografeem, geo-
graſeem, antropologeem*) u. t. pr. 10 gadus
Miklucho-Maklais zeloja pa Leelabs kluſahs
paſauls juhras (oleana) falahm, un tikai ſcho
rudeni vahrbrauza atpakał us Kreeviju. Biſ-
pirms wiſch brauza us Peterburgu, kur winu
ar leelu godu fagaibija. Tur wiſch tureja
kahdas preeſchlaſiħanas preeſch augſtikolu
profeſoreem un ziteem ſinibas wiħreem. Peter-
burgā Miklucho-Maklajam bija ari-pat muhſu
ſemesmahtei, Neiſareenei, jaſtaħsta var ſaveem
zelojumeem un ja-iſrahda ſawi ſihmejumi, kuru
winam loti dauds.

No Peterburgas ščis flawenais zekotajs un
dabas pehtitajs dewahs uš Maskawu. Maſ-
kawā starp ziteem preekſchlaſijumeem weenu wiſch-
tureja tilai preekſch studenteem un ſinibū wi-
reemi. Iſ ſchi preekſchlaſijuma it iħſi lahdus
wahedus teikſchu.

Millucho-Mallajs pats wideja auguma, bet
spehzigis, loti energijs zilwels. Lai gan Kreew,
tomehr kreewifki jaw pa dalai aishmirsis runat
pa teem 10 gadeem starp meschoneem. Winfah
labi runa pa angliski. „Nerwi man stipri,“
stahstija Millucho, „reis man gadijahs kruhts
pret kruhti fastaptees ar meschonu burlaku wirs-
neelu, tilai mani stipree nerwi valihdseja man,
es ne-ismišu, nejautaju prahlu, bet ar pehdejeem
spehleem fagrabhu pretineeku pee riħkles un
eebahsu rewolwera stobru winam mitte. Diwi
reises gandrihs til ko nenoflihku us meschonu
luga. Schee lugi, kurus wini „urunbai“ fauz,
pehdas 30 pehdas gari, 7 pehdas plati, tomehr
ar til semu bortu til fliskti buhweti, ka til ko
fawu galu nedabuju weħtras laikā leelos ya-
faules juhreas (oleana) wilnōs“ ta stahstija
Millucho par fawu xelofchanu.

Wina zela mehrkis bija Jaun-Gwineja uit
fchai klahtakas masas jolas us seemekeem no
Australijas. Scho falu apdshwo „Papuasi“
— wifā pafaule wini tee masakee laudis no
auguma, fruhjaineem mateem no behrna libds
firmgalweem. Ahda tumfha. Deenwidus Pa-
puasi ihpaschi ewehrojami, fa wineem preefsch-
sobi 6—7 reis garaki kà Eiropeetim. Seewe-
fcheem fruhts daka loti attihstita. Papuast
wihreeschi loti mihl yufchkoess, wairak neka
seeweeschi (pee mums attihstitas semes tas pa-
wifam otradi). Wihreeschi nefa ausis meschur
luitu ilfschus, ya nahram mobkliai fafeetns.

Geografs — mahits wihrs, las nodarbojabs ar
semes lopes aprastischanu; etnograss, las daschadas kru-
tas un winu tautibū ispechia, apralsta un gressah wehribu uj
winu farwabihim, zaur surabum winak isschlirahs no zitahne
tautibahim; antropologs (zilweli pehita), las zilwela
meesigo un qatigo babu pehta.

tä la wini isskatahs kä brile. Nahfis wini nesa kahdu pee kaulu kehdes pessiprinatu kibli, ar lo wini degunu tihra un kuru wini ehdot aismet aif außim.

Papuaši dñshwo fahdschäs. Kas tahtaku no juhrmalas dñshws, buhwe sawas fahdschäs kahnös, kalmu starpäs jeb ari kur meschs jo bees; las klahak juhrmalä dñshwo, tee reti buhwe fahdschäs us faufu semi. Wini pa leelakai da- kai buhwe sawas buhdas pafchä juhrä us sta- beem, pat kahdu wersti un wairak no malas, pee tam ismelle weetu, kur wiñi masak plo- fahs. Kapebz wini to dora? Winem pee tam sawas mehrkis. Meschonu starpä arweenu bes- galigi noteek laupijumi, flepeni usbrukumi, kau- tini, tä la meschoni, pee kureem ari peflaitami Papuaši, mehds arweenu ismeklet dñshwes weetu, las jo gruhti ir pee-eetama. Juhrmalas Pa- puasi tadehk buhwe sawas dñshwoklus pafchä juhrä, jo kalmu Papuašeem naw laiu, tadehk newar un ari neprastu usbrukt us pirmazeem ar laiwahm, kurus wini par „virog“ fauz. Pa- puasi ir pagani, lai gan starp wineem misio- nari usturahs. Winu religija ir fetischismus: tas nosihme, ka weena weeniga Deewa pebz winu domahm naw, bet karts almins, karts kruhms, karts koks, pat maises gabals war buht pebz winu domahm sivehts un peleuhdsams.

Mahnu-tiziba pee Papuašeem loti isplatita, tä tas mehds arweenu buht pee wiſahm paganu un ari wehl daschahm zitahm ne-attihstitham, nemahzitahm tautahm. Kad Papuaš grib ko baudit, winsch paprekschu ilgi flusam bubina nesaprotamus teikumus, nosplavijahs, nem no baudamä ehdeena jeb dsehreema un ja tas dseh- reens, tad islej kahdas labes, ja tas ehdeens, tad nolausch neleelu lumofu un siveesch pahri few par muguru.

Papuaš tiz, ka winu war apburt, ihpaschi winsch baibahs no saweem pretinekeem, ka tee nakti pee wina buhdas ne-eerok semē bresmigo „onim“ jeb burwa sahles. Winsch tiz, ka, ja winsch uskahptu no rihta is buhdas isedams us to pafchu weetu, kur eerakts „onim“, tad ar winu pagalam. Miklucho stahsta tahtak, ka meschoni pret „balteem zilweleem“ loti godbih- jigi, wini baltos (Eiropeeschus) tur par augsta- kem radijumeem. Tapebz tad ari Miklucho wareja eet kur til gribje, neweens winam neko nedarija, ne kalmu, ne juhrmalas Papuaši. Kalmu un juhrmalas Papuaši mehds buht bes- galigä naidä sawä starpä. Neweens juhrmalas Papuaš nedrikst rähditees weens pats kahnös; winu tuhlin sawango jeb us weetas nokauj. Tapebz ja juhrmalas Papuaši parahdahs kahnös, tad tilk wefela bandä ar eerotscheem. Bet Miklucho drofschi wareja eet pee kalmu Papuašeem weens pats un wareja nemt lihds kahdu 10 pawadonus is juhrmalas fahdschahm — schos pehdejos tahdä wihsé ari neweens ne- aistila. Tomeht pawadoni, eelams eet preti- neeku fahdschä, paprekschu apstahjahs, nolausa kahdu koka jeb kruhma satu, ilgi jo ilgi runaja nesaprotamus wahrdus, spłahwa us kreijo un labo pusi un tad til eedrofchinajahs us preef- schu eet. Kad Miklucho präfija, kadehk to da- rat? „Lai nekahda nelaime ar mums nenoteek,“ mehds ari wini atbildet.

(Turpmal beigums.)

Mahnu-tiziba Augsch-Kursemē.

Schinis laikos, kur mahnu-tiziba wiſur jaw ir issuduſi, pee mums, kä leekahs, arweenu wehl ne-eet maſumä. Schee pahrs stahstini, lo te

stahstischu, peerahdibz, zit augstā pakahpeenä schini puſe mahnu-tiziba atrodahs.

Kahdä muschä, netahku no X. vilfehtinas dñshwo pusgraudeeks, kurch pee wiſa fawas tschakluma us darbeem ir ari tschakkis mahneem tizet. Schim pusgraudeekam bij schogad dees- gan labi rüdfi no auguschi, bet atradahs par nelaimi deesgan tuwu pee spitschku fabrikas, kurä pa leelakai dala strahdä puikas. Kahds no teem puikahm, blehnodamees, bij kahdas tribs fawas rüdfi fachjisis kopä un nolausis. Pus- graudeeks to eraudsija, tuhlit domä, ka wina rüdfu-lauks ir apburis un nu lausa galwian, kahdä wihsé waretu no kahda launuma atfwa- binates. Brahtigi kaudis, kureem tas sawas domas par fchö buhſchanu bij isteigis, meerimaja winu, lai nebehdajot neka un lai netizot tah- deem neeleem, bet pusgraudeekam weenadi ween bail: kad til nenoteek kahds launums. Newa- redams nekahdi apmeerinatees, winsch nobrauza pee kahdas, jaw wiſa apgabala pasibstamas puhſchotajas, atwed to pee fawas rüdfu-lauka, lai ta ar sawahm puhſchotahm tam to launumu atnem. Begeze faka, galwu grosidama, ka gan esot burwiba, no taks newarot zitadi isglahbtees, ka tilk taks tribs fawas rüdfu wa- jagot pee puhſchotahs fewischli nolikt un fa- dedfinat, jo zitadi lopi no teem salmeem no- sprahgschot un ari zilweleem pafcheem no gra- deem buhſchot launumus notikt. Pusgraudeeks redsedams tahdu leelu nelaimi nowehrstu, bij loti prezigs un finams ispildija wezahs puhſchotajas padomu us smallako.

Wehl otris atgadijums: Kahdam fainmeeekam faslima gows. Brahtigs zilweks buhtu tuhlit lopu-ahisti mellejis, bet fainmeeeks ar ahrstehm netinahs, winsch prot grasi peetaupit, jo ahrste tam par sahlehm pagehr dauds naudas, bet puhſchotajas, taks tak ir gluschi lehti usturamas: kahdas mahrzinahs siveestina, naudinu kahdas kapeikas un puhſchotaja ar to ir meerä, tad wehl par fchö lehtu maksu war dabut ihsti dauds sahlu (kura finams mas lihds). Minetais fain- meeks or tahdahm domahm melleja sawas lehtos ahrstes, nemas nemanidams, ka grasi taupidams isdeiva rubuli pebz rubula. Ba to laiku otra gows ari faslimst ar tahdu pat slimib. (Sli- miba finams bij peelipusi). Sainmeeeks nedomä neka no peelipchonas, bet skaita otras gows slimib. Par launa zilwela atrebschanas darbu, kuru til warot atkal ar puhſchotahm aisdift.

Kahdu-deenu pee fchö fainmeeeka cenahl tschi- ganeete. Ar sawu lunkam mehliti dreih isda- buja par gows slimibahm sinat. „Ak mihihs memminas, nebehdajeet neka, tur es waru pa- lihds!“ tschiganeete fazija, „dodat man til weenu kulkli maises un ari kahdu bischli siveesta un redsefet, ka juhsu gotinas paliks wefels.“ Abas leetas dabujuschi ta atgresh no kulkla bischli maises, eedod to fainmeezel fazibama, lai ik katum lopam dodot weenu lumofu no fchö gabalina, tad tee wiſi valikschot wefeli un neweens launs zilweks teem newareschot ko pa- darit. Saproktami sahles nepadarija nekahdu labumu.

Nu! Schoreis tak fainmeeeks brauks pebz lopu- ahrstes. Bet mihihs, kas jaw weentreis pee puhſchotajeem ir eeradees eet, tas ari ne par kahdu padomu ne-ees pee mahzita ahrstes. Zit dauds- reis dñrd mahjäts runajam, kad pee kahdas fli- mibas brahtigs zilweks dod padomu, braukt pee dakter: „E kur nu, brauks pee dakter!“ Waj wiñi sehtas reebeju atwest, lai apreeb, gan jaw paliks wefels.“ Un zit dauds reis zaur

tahdu apreebſchanu un nepratigi fataisitahm sa- lehm daschs zilweks paleek nelaimigs us wiſu muhſchu. Bet nu pee muhſu fainmeeka. No tschiganeetes sahlehm nekahdu labumu nefagai- dijs, winsch greeschahs pee taks jaw auguschi minetahs puhſchotajas, gribedams ari wiñi sahles ismehginat. Puhſchotaja ari eedewuſi diwas apdedfinatas pagales, kuras plkt. 12 nakti ejot Janeſ apkahrt stalleem, dahrseem u. t. t., tad ubden ja-eelek un ar fchö ubden fainmeezei janomasgajahs, tad buhſchot wiſs labi. Sainmeeeks finams tä ari isdara, bet labuma gan nekahda wehl naw dabujis un ari laikam nekad nefagaibis.

Redsat nu, zit tumſchi laudis wehl schini godu-finente dñshwo muhſu starpä. Waina pu mahnu-tizibas isplahtishanas buhs gan pee we- zakeem mellejama, kuri zaar fchahdeem darbeem behrneem dod gauscham fliktu preekchishmi. Lai Deews dod, la nahkama pa-andse tiktu wairal isglihtota un netizetu wairal tahdeem neeleem, kas taffschu ir kauns un grehls. S. A. G.

Siltums leetas isplata.

Schoreis gribam atkal kahdu wahrdus is dasbas parumat, it ihpaschi par to, kä siltums leetas isplata.*)

Tikai weenlaahsfchi us augschejo wirsralstu no- luhkojotes, daschs no zeen. lasitajeem warbuhi fahls domat, ko nu winsch grib stahslit wezabs leetas, kas jaw fen finamas; kurch behrns nu gan nessinaſchot, kä siltums leetas isplata! Bet apmeerinaſees, zeen. lasitais, pee fchö präfia usweduma, kä siltums leetas isplata, man ir tas nodoms, ar daschahm fainmeezehm, Lehtschahm un juhrmalas lauzeneezechm par dasbas leetahm parunatees. Un ja winu wihi te buhtu kahd, nu tad ari tee nenomuhk ris projam, bet no- klausahs; te luhkoſchu isſkaidrot daschus jauta- jumus, pee kureem, zit neezigi tee ari islikos, ari daschi tahdi wihi, kas wairak paſaulē de- wuschies eekſchä, buhs valikschchi stahwot, ness- nadami peenahzigahs atbilde.

Apalkschä uswestee weenlaahsfchee jautajumi pet zeen. lasitajeem teescham pajels domas un is- präfianu ari wehl dauds tahtakä siltuma dar- boschana.

Waj muhſu fainmeezes un Lehtschas sin at- bilstet us teem jautajumeen:

1) Kapebz almenu plihts, kuras ar dselles- flambareem top faturetas, dabu pee siipraka auf- suma beeschi ween plaifumus?

2) Kapebz trauki tad plihts, kad ubdens wi- hds fasalst?

3) Kapebz ubdens tahdä podä drihsaki wah- rahs, kas wiſs ugüns, ne kä tahdä, kas pee ugüns?

4) Kapebz deg lampa ar zilindri labaki, ne kä bes zilindra?

5) Kapebz ir kulinatä istabä pee greestem fliktas, ne kä pee grihdas?

6) Kapebz kastanas (ja taks naw pahgtee- stas) sprahgsi ar leelu trofni, kad lehtschahm taks us kwehainahm oglehym waj karsids pelnds eeble?

7) Kapebz kalejs leek dselles-ſchkeeni fal- fetu ap fainmeeka ratu riteni?

* Siltums finams wiſas leetas isplatahs un aufsumä faraujahs. Til ween ar ubden ir sawadi. Pee siltuma no tribs grahdeem pebz Neomira ir ubdens wiſu-bechale, jeb tam tad ir ta wiſu-mafala isplataha. Ja ubdens top fliktas waj aufstals, tad ari wiñi isplataha fahs peenemutes. Tadet ledus eenem leelalu plachumu, ne kä ubdens. Tahdä leetas, kuras zaur temperatūras mainischanas weenadi isplatahs un aufsumä leelamu noſpreſti. Wiſu derigala leeta preefci tam ir dñshwudrabs.

8) Tapebz pee juhras puhfch wehjinfch — kā to fainneeze fawu fugodamo waj svejodamo wihrū pawadidama buhs nomanijuse — deenā no juhras pufes un nakti no semes pufes?

Tē apakfchā tad nu luhlofim pehz tahdas paschas rindas us īcheem jautajumeem atbildet.

1) Almenu-plihes, kuras ar dselss-klambarreem fastiprinatas, dabu pee stipra aufstuma tapebz beeshi ween plaifumus, ka dselss-klambari aufstumā faraujahs un tad is almena newaredami atswabinatees, welk plihes ar waru kopā un tā winas faplehsch.

2) Trauki plihes, kad uhdens winds fasalst tapebz, ka uhdens pee fasalschanas stipri peene-mahs isplatibā, traufs atkal nepeenemahs. Sa-faluscha uhdens spehls ir zaur schahdu fawu isplatishanos til leelikis, ka tas war pat klinitis un dselss-bumbas issfpahrdit.

3) Uhdens tapebz tahdā vodā drihsaki wahrah, kas wirs uguns, ne kā tahdā, kas pee uguns, ka uhdens, kad tas no apakfchās wis-pahri fasildits, tuhlit kahpj us augfchū un wina weetā no augfchās grimst tas wehl nesfasilditaus un top ari filts; kad pods tilai no weenās pufes top filts, tad filta un auksta uhdens pah-mainishanahs newar til drihsī notift.

4) Lampa ar zilindri deg labaki, ne kā bes zilindra tapebz, ka gaiss zilindri fasildits isplehsda-meess fahk kahpt laukā un wina weetā fahk atkal no apakfchās jauns auksts gaiss wiltees eefschā, kas tad atkal skahbelli peewesdams, deg-fchanu pawairo. Jo garaks tahds zilindris ir, jo wairak eefschā ta tad ir plahna gaiss, un jo wairak tad ari aukstais gaiss dsenahs wina weetā stahtees.

5) Kurinātā istabā pee greesteem ir tapebz filaks, ne kā pee grihdas, ka fasilditaus gaiss ir plahnakls un tadehk ari weeglaks, ne kā auk-stais gaiss. Kas weeglaks, tas kahpj us augfchū, kas fmagaks, tas grimst dibenā. Tā tas ir pee gaiss, tā ari pee uhdens.

6) Kastanas, ja tahs naw pahrgreestas, tad sprohgst ar leelu trofni, kad tahs us kwehla-nahm ogleh, waj karstos pelnōs eeleek un tas noteek tapebz, ka tas apakfch misas eeflehgtais gaiss zaur karstumu isplatits, dsenahs īprukt

ahrā; bet ne-atrasdamis zaurumu, tas atspērahā ar wisu spehku pret apkahrtejo misu, kamehr to pahrplesch — un tad sinams ari trofniis zelahs.

7) Kalejs leek dselss-schkeeni fakarsetu ap-riteni tapebz, ka fakarseta dselss-schkeene ir is-plehtufehs un isdfisidama riteni fawell un tura zeeti, turpēti naglas winfch tilai tad wehl dsen eeljchā, kad tahs jaw ir isdfisufchās, jo kad winfch tahs fakarsetas eedfishtu, tad winas is-dfisidamas palisktu fwabadas un kristu ahrā.

8) Pee juhras puhfch wehjinfch — deenā no juhras, nakti no semes pufes tapebz, ka seme pa deenu stipraki top fasildita, ne kā juhra; tas us semes stipraki fasilditaus gaiss kahpj us augfchū un aukstekais, beeskais juhras gaiss, fwabodu weetu atrasdamis, dsenahs fasildita gaifa weetu eenemt. Bet wifas leetas, kuras filtumu drihsak peewell, ari drihsaki atkal to pasaude. Tā tad ari seme nakti drihsak atdfisidama, nekā juhra, supta schai aukstu gaifu, lai tas eestah-jahs filta gaifa weetā, kas us augfchū pazeh-lees. Tahda pate gaifa mainishanahs ir re-dsama ari pee kalsneem un elejabm, pee seemela un pretseemela u. t. pr. Zaur tahdu gaifu-straumju faweenofchanos tad ari zelahs wehji un au-kas. Beidsot man tē ir eemefls atkal peesihmet, ka dabas-sinafchana mums us to wišlabako wihi islihds zaur dsihwi. Kad augfchā eeweheojam wifadu leetu ispleshanos zaur filtumu, waj tad pee tam nedabujam jo derigus padomus? Un teesham, mums tas nahk tilai par labu, kad sinam: kā almenu-plihes, kas ar dselss fasti-prinatas, pret plaifumeem aissfargat, — kā trauki plihschānu nowehrīt, — kā kahdā steidsamā laikā mehs wajadsigo uhdeni waram drihsaki uswahrit, — kā lampu dabujam pee gaifchakas degfchānas, — kur mehs istabā wajadsibas dehk wairak filtumus atrodam, — kā mehs fawus ri-tenus waram kreetnaki fastiprinat u. t. pr. Tīk tas zilvelks, kas uszibigi un joutri dabā eefka-tabs un gudro, spehj fawu un zitu fawu lihds-zilvelku dsihwi padarit — jauku un patihkamu, gliktu un spehzigu; tilai tas zilvelks, kas dabu pehti, spehj wifur speestees zauri — no truh-kuma us pilnibu, no wahjibas us spehzbū un mantibu, no mašuma us leelumu. — a — s.

Deewa-Kalposchana Rig. basn.

Swehdeen, 21. novembri.

Dehla basnīzā:	Spredikis pulsten	10 g. f. Girgenfohn.
"	"	12
Petera basnīzā:	"	10 mah. Lüttens.
"	"	6 mah. Poelchau.
Domes basnīzā:	"	10 sup. Dentch.
"	"	2 mah. Werbatus.
Jahnu basnīzā:	"	9 l. m. Walter.
"	"	2 l. m. Walter.
Gertrudes basnīzā:	"	10 w. m. Hilde.
"	"	10 l. m. Bergmann.
Jesus basnīzā:	"	2 w. m. Hafen.
"	"	10 l. m. Raehbrandt.
Mahrinu basnīzā:	"	10 w. m. Geomm.
Trihsweenibas basn.:	"	6 l. m. Geomm.
Reformēretu basnīzā:	"	10 m. Ilen.

Randas-papihru zena.

Rīga, 17. novembri 1882.

P a p i h r i	prafija	malfaja
Busimperials gabala	8,33 r	8,30 r
5 proz. banlbiletu 1. islaib.	93 $\frac{1}{2}$ "	93 $\frac{1}{2}$ "
5 " 4.	90 $\frac{1}{2}$ "	90 $\frac{1}{2}$ "
5 proz. infirpi, 5. aizn.	92 $\frac{1}{2}$ "	91 $\frac{1}{2}$ "
5 " presmiju biles 1. emis.	212	211 $\frac{1}{2}$ "
5 " 2.	204	203 $\frac{1}{2}$ "
5 " lons. 1871. 9. aizn.	130 $\frac{1}{2}$ "	130 $\frac{1}{2}$ "
Peter. 5 proz. pilsf. oblig.	87 $\frac{1}{2}$ "	87 $\frac{1}{2}$ "
Kreew sem. kred. 5% kihlu-shm.	130 $\frac{1}{2}$ "	129 $\frac{1}{2}$ "
Charlowas semst. 6 proz. kihlu-shm.	—	94 $\frac{1}{2}$ "
Rigas kom. banl. atz.	253	—
Leel. Kreew. dselss. atz.	—	r.
Din. Wit. dselss. atz.	162	—
Wartch.-Teresp. dselss. atz.	—	129
Mib.-Bolog. dselss. atz.	—	—
Oreles.-Wit. dselss. atz.	—	—

Tirkus finas.

M a l f a p a r	puhēu	puudu	pedu	mužu
	rbl. sap.	rbl. sap.	rbl. sap.	rbl. sap.
Nudsu	—	—	95	—
Meeschu	—	—	89	—
Ausu	—	—	74	—
Linsfelas	—	—	—	8 25
Kartupeļu	1 20	—	—	—
Sweesta	—	—	8	—
Labu ūku	—	—	—	24
Prastu ūku	—	—	—	7
Uupjas fabls	—	—	55	—
Smallas fabls	—	—	50	—
Stangu dselss	2	20	—	—
Reipu dselss	2	40	—	—
Lapu ūku	3	40	—	—

Lihds 18. novemb. atmahluski 2543 lugī; aissgāj. 2499 lugī.

Aibildofchais redaktors: Ernst Plates.

„Mahjas Weesis“ lihds ar Peelikumu,

fawu 28. gada-gabjumu nahloschā 1883. gadā fahbdams, isnahls tahdā paschā leelumā, kā lihds schim un pažneegs fawā weegli faprota mā waloda wajadsigahs finas un pahrspreedumus, pamahzidamus stahstus un padomus, gudribas graudinus un jautribas seedinus.

„Mahjas Weesis“ makfa:

Ar peesuhtischānu par gadu	2 rbl. 35 sap.
Bef	1 60 "
Ar	1 25 "
Bef	85 "

Ar Peelikumu par gadu	1 rbl. 75 sap.
Bef	1 "
Ar	—
Bef	55 "

„Mahjas Weesis“ apstellefchanas teek pretim nemtas schahdās weetās:

Limbashds: D. Ihder lga bodē.

Laudonā: pee grahmatu fehjeja Kahrl Grusin lga.

Elgawā: H. Allnan un Besthorn lgu grahmatu-bodes.

Kuldīgā: Besthorn lga grahmatu-bode.

Leepāja: Ulstir lga grahmatu-bode.

Wentspili: M. Ries lga grahmatu-bode.

Talsīs: tīrgotajs Simsen lgs fawā bodē.

Tukumā: Baumanu lga grahmatu-bode.

Kandawā: Jaegerman lga weesnīzā.

Sabilē: Ginter lga weesnīzā.

Bahrbelē: J. Breede lga bodē.

Iaunielgawā: A. Schwabe lga grahmatu-bode.

Dubults: Goerke lga apteekī.

Been, muischturus, mahzitajus, muischass-lungus, skolotajus, pagasta preelschneelus un zitus Latweeschu tautas draugus koti usluhdsam, tāpat kā lihds schim, ari turpmal ar fawu valihdsbu kaudim pee „Mahj. Weesis“ apstellefchanas ne-atrautees.

Kas 10 eksemplarus us weenu adresi apstelle, tas dabuhs weenpadsmito eksemplaru par welti peesuhtitu.

Ernst Plates, „Mahjas Weesis“ aibildofchais redaktors un ihpaschneels.

